ואמר לקוחין הן בידי. ובעל הבית אומר השאלתים לו כדמפרש לקמן: **אינו נאמן.** אפילו בשבועה: **אלא דברים שאין דרכן להטמין.** שאין אדם נוטל ליטלן בידו בשוק בפרהסיא הלכך אינו נאמן אדא דאין זה עשוי למכור את כליו ועוד מדאלטמינהו איכא למימר בוש הוא להודיעו שהוא צריך לשאול כלים משכיניו דאי לקוחין הן לא מטמינן: **נאמן.** ואע"פ שאין עשוי למכור כלים זימנין דמיצטרכי ליה זוזי ומזבין: **היינו אורחיה.** להטמין אפילו (ב) ששאר בני אדם מוציאין בפרהסיא: **ולא אמרן.** באדם בינוני דאינו נאמן אלא זה אמר לקוחין וזה אמר שאולין אבל אם אמר לו גנבת אותם לאו כל כמיניה ויש בע זה שלקוחין הן: ה"ג **ולא אמרן אלא בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר.** בהנהו הוא דאמרי' דכי אמר לקוחין אינו נאמן אבל דברים שאין עשוין להשאיל שהבעלים חסים עליהם לפי שמתקלקלין נאמן ליטבע שלקחם ואין נראין דברי האומר השאלתים לו: **דשלח רב הונא בר אבין כו'.** אלמא בעשוין להשאיל ולהשכיר הוא דאינו נאמן: **וזנא דסרבלא.** מספריים של סורקי בגדים: **מיתמי.** שהבית התובע עדים שהן שלו ואמר שהשאילם לאבי היתומים ומדאפקינהו רבא מיתמי ש"מ דסבירא ליה לי הוה אבוהון קמן ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן בשבועה דאי מהימן הן בידי הויין טענינן בשביל יתמי אביהם לקחם ממך. ודוקא ספרי דאגדתא שאין אדם עשוי ללמוד בהם תדיר אבל שאר ספרים אינן עשוין להשאיל ולהשכיר לפי שמתקלקלין כמו שבינו(ד) במולא ספרים לא ילמד בהן לכתחלה ולא יקרא אחר עמו ויכול לומר לקוחין הן בידי ואין צריך לכתוב עליהן שטר מכירה אלא לרווחא דמילתא אלא יעטרך ליטבע. וכן קבלתי מרב יצחק הלוי: **אפילו שומר נשבע.** אמתני' קאי בראשונה שיש שנכנס לתוך ביתו למשכנו אלא בראשונה אפי' שומר הבית נאמן ליטבע ויש אם זה: **שכירו ולקיטו.** של בעל הבית ולא מסר לו שמירת הבית: **מהו.** להיות נאמן אשבועה זו: **אמיד.** עשיר: **לא שנו.** דצריך שבועה: **אני ר' חייא.** במתניתי' הכי היו מעידין אותו שנכנס לתוך ביתו אלא ולא חבול כגון שעלתה נשיכה בגבו ובין אצילי ידיו טוטל אלא בשבועה דנשיכת שיניים לאו מיכון חבול בעצמו נוטל שלא בשבועה: שכנגדו חשוב על השבועה. אחד שבועת שוא ואחד שבועת העדות ואחד שבועת הפקדון. ואסיקנא לא מיבעיא שבועת העדות ושבועת הפקדון דאית בהו כפירת ממון אלא אפי' שבועת שוא דכפירת דברים בעלמא הוא כגון אם לא ראיתי נחש בקורת בית הבד וכיוצא בו נשבע התובע ונוטל. ואפי' אם הוא חשוד בשבועת בטוי. כגון שנשבע שלא אכלתי

ואמר לקוחין הן בידי [א]אינו נאמן ולא אמרן אלא בעל הבית שאינו עשוי למכור כליו אבל בעל הבית העשוי למכור את כליו נאמן ושאין עשוי למכור את כליו נמי לא אמרן אלא דברים שאין דרכן להטמין אבל דברים שדרכן להטמין נאמן ושאין דרכן להטמין נמי לא אמרן אלא אינישׁ דלא צניע אבל אינישׁ דצניע היינו אורחיה. ולא אמרן אלא זה אומר שאולין וזה אומר לקוחין אבל בגנובין לאו כל כמיני' לאחזוקי אינישׁ בגנבי לא מחזקינן ולא אמרן אלא בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר אבל דברים שאין עשוין להשאיל ולהשכיר נאמן דשלח [ב]רב הונא בר אבין [ג]דברים העשוין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן כי הא דרבא [ד]אפיק זונא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר אמר רבא [ה]אפילו שומר נשבע אפי' אשתו של שומר נשבעת בעי רב פפא שכירו ולקיטו מאי [ו]תיקו [ז]אמר ליה רב יימר לרב אשי טענו [ח]בכסא דכספא מאי [ט]חזינא אי אינישׁ דאמיד הוא או אינישׁ דמהימן הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לא: נחבל כיצד: אמר רב יהודה אמר שמואל [י]לא שנו אלא במקום שיכול לחבל בעצמו [כ]אבל במקום שאינו יכול לחבל בעצמו נוטל שלא בשבועה וניחוש דלמא בבותל נתחכך תני רבי חייא [ל]שעלתה לו נשיכה בגבו ובין אצילי ידיו [מ]ודלמא אחר עביד ליה [נ]דליכא אחר: **וכשנגדו חשוד** [וכו'] ואפי' שבועת שוא: מאי אפילו שבועת שוא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא הנך דאית בהו כפירת ממון אלא אפילו הא נמי דכפירת דברים בעלמא הוא לא מהימן וליתני נמי שבועת בטוי כי קתני שבועה דכי קא משתבע בשקרא קא משתבע אבל שבועת בטוי דאיכא למימר דבקושטא קא משתבע לא קתני תינח אוכל ולא אוכל אכלתי ולא אכלתי מאי איכא למימר תנא שבועת שוא

דאיכא למיפרך מה להלד השוה שבהן שכן אינן בתורת הזמה ור' חייא תורת הזמה לא פריך כדאמרי' התם וכן צריך לומר לר' יוחנן דפליג אדר' חייא בירושלמי דפרק קמא דבבא מציעא אע"ג דפטר בטענו חטין והודה בשעורים לעיל וע"כ צריך לומר דפריך תורת הזמה [ה]: בקונטרס גרסי' ולא אמרן אלא בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר פי' הא דאינו נאמן וקשיא לרבינו תם דקאמר בסמוך דרבא אפיק זונא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר משמע דמההוא טעמא לחוד מפיק וכן בפרק המקבל (ב"מ דף קטו.) ושם לא מדכר אלא ההוא טעמא לחוד ונראה לר"ת כגר"מ ושערים דרב האי דגרסי ובכולהו לא אמרן אלא בדברים שאין עשוין להשאיל ולהשכיר אבל דברים העשוין להשאיל ולהשכיר אינו נאמן וה"פ ובכולהו לא אמרן דנאמן לומר לקוחין הן בידי אלא בדברים שאין עשוין להשאיל ולהשכיר וכגון דהוי איניש דצניע או דברים שדרכן להטמין או בעה"ב עשוי למכור את כליו נאמן. ובכולהו לא אמרן (ג) אלא בדברים שאין עשוים להשאיל ולהשכיר אבל דברים העשוין להשאיל ולהשכיר אינו נאמן. כדשלח ליה רב הונא בר אבין. ראוי לפרש השבועה על העיקר שהיא בנויה וראינו שהיא בנויה על מי שמעידין עליו עדים שלקח כלים מביתו של זה והטמינן תחת כנפיו ויצא ועתה טוען כי לקוחים הן בידי אינו נאמן כדברים העשוין להשאיל ולהשכיר. ובענין הזה דין ההוא דאחבל סכינא דאשכבתא מחבריה (ב"מ קטו.); וכן הא דרבא דאפיק זונא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר; כל (אשבועה) [השמוע'] כגון דאשדורו על אבוהון שהדי דהטמין כלים תחת כנפיו ויצא מביתו של זה. דאי (ג) לא תימא הכי נמצאת דוחה כלל גדול בדין שהמוציא מחברו עליו הראיה. ואי ליכא שהדי כי האי גוונא נשב מי שהן אצלו לקוחין הן בידי ומיפטר וכן אמר רבינו [האי] גאון: שומר שלו או אשתו של שומר היא שהיתה בבית ונכנס זה ונטל הכלים מתוך הבית נשבע השומר או אפילו אשתו של שומר נשבעת ומשלם הגזול לנגזל מה שנשבעין הללו: ד) כדרב פפא דאמר רב פפא אפילו שומר נשבע ואפי' אשתו של שומר נשבעת כ"ש אשתו אדם כמותו. והני במקום הנגזל עומדין. וכאילו הן הנגזלין. אבל שכירו ולקיטו שלא מסר להן שמירת ביתו

ולא אמרן אלא בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר. דכיון דאינו נאמן לומר לקוחין הן בידי אינו נאמן לומר לקוחין הן בידי אלא בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר אבל דברים שאין עשוין להשאיל ולהשכיר אינו נאמן. כדשלח ליה רב הונא בר אבין. ראוי לפרש השבועה על העיקר שהיא בנויה וראינו שהיא בנויה על מי שמעידין עליו עדים שלקח כלים מביתו של זה והטמינן תחת כנפיו ויצא ועתה טוען כי לקוחים הן בידי אינו נאמן כדברים העשוין להשאיל ולהשכיר. ובענין הזה דין ההוא דאחבל סכינא דאשכבתא מחבריה (ב"מ קטו.); וכן הא דרבא דאפיק זונא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר; כל (אשבועה) [השמוע'] כגון דאשדורו על אבוהון שהדי דהטמין כלים תחת כנפיו ויצא מביתו של זה. דאי (ג) לא תימא הכי נמצאת דוחה כלל גדול בדין שהמוציא מחברו עליו הראיה. ואי ליכא שהדי כי האי גוונא נשב מי שהן אצלו לקוחין הן בידי ומיפטר וכן אמר רבינו [האי] גאון: שומר שלו או אשתו של שומר היא שהיתה בבית ונכנס זה ונטל הכלים מתוך הבית נשבע השומר או אפילו אשתו של שומר נשבעת ומשלם הגזול לנגזל מה שנשבעין הללו: ד) כדרב פפא דאמר רב פפא אפילו שומר נשבע ואפי' אשתו של שומר נשבעת כ"ש אשתו אדם כמותו. והני במקום הנגזל עומדין. וכאילו הן הנגזלין. אבל שכירו ולקיטו שלא מסר להן שמירת ביתו

לקוחין הוא לא מטמינן: **נאמן.** ואע"פ שאין עשוי למכור כלים זימנין דמיצטרכי ליה זוזי ומזבין: **היינו אורחיה.** להטמין אפילו (ב) ששאר בני אדם מוציאין בפרהסיא: **ולא אמרן.** באדם בינוני דאינו נאמן אלא זה אמר לקוחין וזה אמר שאולין אבל אם אמר לו גנבת אותם לאו כל כמיניה ויש בע זה שלקוחין הן: ה"ג **ולא אמרן אלא בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר.** בהנהו הוא דאמרי' דכי אמר לקוחין אינו נאמן אבל דברים שאין עשוין להשאיל שהבעלים חסים עליהם לפי שמתקלקלין נאמן ליטבע שלקחם ואין נראין דברי האומר השאלתים לו: **דשלח רב הונא בר אבין כו'.** אלמא בעשוין להשאיל ולהשכיר הוא דאינו נאמן: **וזנא דסרבלא.** מספריים של סורקי בגדים: **מיתמי.** שהבית התובע עדים שהן שלו ואמר שהשאילם לאבי היתומים ומדאפקינהו רבא מיתמי ש"מ דסבירא ליה לי הוה אבוהון קמן ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן בשבועה דאי מהימן הן בידי הויין טענינן בשביל יתמי אביהם לקחם ממך. ודוקא ספרי דאגדתא שאין אדם עשוי ללמוד בהם תדיר אבל שאר ספרים אינן עשוין להשאיל ולהשכיר לפי שמתקלקלין כמו שבינו(ד) במולא ספרים לא ילמד בהן לכתחלה ולא יקרא אחר עמו ויכול לומר לקוחין הן בידי ואין צריך לכתוב עליהן שטר מכירה אלא לרווחא דמילתא אלא יעטרך ליטבע. וכן קבלתי מרב יצחק הלוי: **אפילו שומר נשבע.** אמתני' קאי בראשונה שיש שנכנס לתוך ביתו למשכנו אלא בראשונה אפי' שומר הבית נאמן ליטבע ויש אם זה: **שכירו ולקיטו.** של בעל הבית ולא מסר לו שמירת הבית: **מהו.** להיות נאמן אשבועה זו: **אמיד.** עשיר: **לא שנו.** דצריך שבועה: **אני ר' חייא.** במתניתי' הכי היו מעידין אותו שנכנס לתוך ביתו אלא ולא חבול כגון שעלתה נשיכה בגבו ובין אצילי ידיו טוטל אלא בשבועה דנשיכת שיניים לאו מיכון חבול בעצמו נוטל שלא בשבועה: שכנגדו חשוב על השבועה. אחד שבועת שוא ואחד שבועת העדות ואחד שבועת הפקדון. ואסיקנא לא מיבעיא שבועת העדות ושבועת הפקדון דאית בהו כפירת ממון אלא אפי' שבועת שוא דכפירת דברים בעלמא הוא כגון אם לא ראיתי נחש בקורת בית הבד וכיוצא בו נשבע התובע ונוטל. ואפי' אם הוא חשוד בשבועת בטוי. כגון שנשבע שלא אכלתי

כוחל הוא: **לא מיבעיא הנך.** דאית בהו כפירת ממון והוה ליה רע לשמים ורע לבריות: **שבועת בטוי.** דלהכא כי משתבע איכא למימר בקושטא משתבע שבעתו לקיימה ואפי' עבר עליה שכפאו יצרו אינו חשוד בכך על השבועה שעבר להוציא לשקר מפיו: וכל

ואפי' שבועת שוא. הכי ר"ת דבפרק זה בורר (סנהדרין דף כז. ושם) אמרינן עברין אוכל נבלות להכעיס אבל אמר פסול ורבא אמר כשר רשע דתמם בעינן ופריך מדתניא אל תשא רשע עד אלו הגזלנים ומועלין בשבועה מאי לאו אחת שבועת שוא ואחת שבועת ממון אלמא לא בעינן רשע דתמם לא אידי ואידי שבועת ממון והשתא אמאי לא פריך ממתני' דפסל בהדיא נשבע לשוא לשבועה ולא פליג שוס תנא וה"ה דיפסל לעדות וי"ל דהתם גבי עדות מכשרינן נשבע לשוא כיון דלא הוי רשע דתמם אבל הכא שהוא כשר רע לבריות אם הוא משקר וכופר ממון וכשר משנשבע לשוא הוי רע לשמים הלכך הוי פסול לשבועה:

אבל שבועת בטוי דאיכא למימר בקושטא משתבע לא קתני. מכאן רבו לדקדק דמי שעבר על החרם לא יפסל לשבועה כיון דבשעת קבלת חרם איכא למימר בקושטא משתבע ואר"ת דפסול הוא והכא לא קאמר אלא דלא קתני פי' דלא קמיירי במידי דבקושטא משתבע ורבינו מפרק הכותב (כתובות דף פה. ושם) דאמרי' ההיא איתתא דאיחייבא שבועה בני דינא דרבא אמרה ליה בת רב חסדא ידענא בה בההיא איתתא דחשידא אשבועה ובה"ג גרס ידענא בה בההיא איתתא דמפקא אם שמים לבטלה ופירושו שנשבעת ואינה מקיימת כגון שלא תאכל ואוכלת ואפכה רבא אשכנגדה אע"ג דאיכא למימר בקושטא משתבע חשיב ליה חשודה הלכתא

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פ"ט מהל' טוען סל' ד סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' ל סעי' יא:
כט ב מיי' פ"ט שם הלכה י סמג שם טוש"ע שם סעי' יא יב יג:
ל ג מיי' שם הלכה י:
לא ד ה טוש"ע שם סעיף ד:
לב ו טוש"ע שם ס"א:
לג ז ח ט מיי' פ"ה מהל' טוען ומוזק הלכה ה סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' ל סעיף עז:

רבינו חננאל

מאי שקל. וטוענו דמשכנו כלים הניטלין תחת כנפיו וכדרב יהודה [ו]) דאמר ראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן [ולא אמרן] אלא בכלים שאין דרכן להטמין תחת כנפיו. וזה הטמינן ובאיניש דלא צניע ובבעה"ב שאינו עשוי למכור את כליו ולא אמרן אלא שזה אומר שאולין וזה אומר לקוחין. אבל בכלים שדרכן להטמין או איניש צנוע הוא או בעה"ב עשוי למכור את כליו נאמן. ובכולהו לא אמרן [ג]) אלא בדברים שאין עשוים להשאיל ולהשכיר אבל דברים העשוין להשאיל ולהשכיר אינו נאמן. כדשלח ליה רב הונא בר אבין. ראוי לפרש השבועה על העיקר שהיא בנויה וראינו שהיא בנויה על מי שמעידין עליו עדים שלקח כלים מביתו של זה והטמינן תחת כנפיו ויצא ועתה טוען כי לקוחים הן בידי אינו נאמן כדברים העשוין להשאיל ולהשכיר. ובענין הזה דין ההוא דאחבל סכינא דאשכבתא מחבריה (ב"מ קטו.); וכן הא דרבא דאפיק זונא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר; כל (אשבועה) [השמוע'] כגון דאשדורו על אבוהון שהדי דהטמין כלים תחת כנפיו ויצא מביתו של זה. דאי (ג) לא תימא הכי נמצאת דוחה כלל גדול בדין שהמוציא מחברו עליו הראיה. ואי ליכא שהדי כי האי גוונא נשב מי שהן אצלו לקוחין הן בידי ומיפטר וכן אמר רבינו [האי] גאון: שומר שלו או אשתו של שומר היא שהיתה בבית ונכנס זה ונטל הכלים מתוך הבית נשבע השומר או אפילו אשתו של שומר נשבעת ומשלם הגזול לנגזל מה שנשבעין הללו: ד) כדרב פפא דאמר רב פפא אפילו שומר נשבע ואפי' אשתו של שומר נשבעת כ"ש אשתו אדם כמותו. והני במקום הנגזל עומדין. וכאילו הן הנגזלין. אבל שכירו ולקיטו שלא מסר להן שמירת ביתו

ו) עיין רש"י וכסב"ל.
ג) עי' כתוס' כאן בד"ה בטוענו דהוכא גי' רבינו ע"ש.
ג) דברי רבינו אלו הוכא בכסב"ל
ד) נראה דגי' אחרת היה לרבינו בגמ' דרב פפא הוא דאמר לה להן מימלא.

מסורת הש"ס

א) ב"מ קטו. ב"ב נב:, ב) ב"ק סב., ג) [וכפי' דב"ק פ"ט], ד) [ב"מ כט:], ה) [וע' תוס' ב"מ ה. ד"ה לו איתמא], ו) [ועיין לעיל במשנה מה.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' בענו בסא דכספא מאי א"ל חזינא: (ב) רש"י ד"ה היינו וכו' אפי' היכא שאחר:

גליון הש"ס

גמ' ודלמא אחר עביד ליה. גי' הרי"ף דלמא לאחר אמר:

מוסף רש"י

זונא דסרבלא. מספריים שגוזזין בהן לאמר (ב"מ קטו.). מיתמי. שהביאו הבעלים העדים שהיו שלהן והן טוענין השאלנום לאביהם של אלו, ואפקינהו רבא מייניה מאוס דבריס העשוין להשאיל ולהשכיר (שם) אפס אמר אביהן לקוחין הם בידי עליו להביא ראיה, אף היתומין עליהן להביא ראיה שלקחן אביהן מן הבעלים, וכיון דלית להו ראיה אחזירם רבא לבעלים (רשב"ם ב"ב נב.). דאמיד. עשיר שאומדין אותו לכלי כסף (ב"ק שב.).

רבינו חננאל (המשך)

עלו בתיקו: א"ל רב יימר לרב אשי אם יש עדים כי נכנס לביתו ומשכנו כלים הניטלין תחת כנפיו וטוענן בעה"ב דכסא דכספא שקל מהו. ופשט ליה רב אשי אי איניש עשיר הוא דאית ליה בביתיה כגון הני מאני. או איניש מהימן הוא דמפקדי אינשי גביה וטעין דפקדון הוה בידיה ואיהו דשקליה משחבע ושקיל. ואי ליתא אמיד ולא מהימן. טענתיה לאו טענה: הנחבל כיצד כו'. אוקמה שמואל שנשבע ונוטל במקום שיכול לחבול בעצמו. דחייישינן שמא חבל בעצמו. אבל במקום שאינו יכול לחבול בעצמו כגון נשיכה בשניים בגבו או בין אצילי ידיו ואדם אחר אין שם אלא הם שניהם בלבד ונכנס תחת ידו שלם ויצא חבול כי הני דליכא חשש דהוא חבול בעצמו נוטל שלא בשבועה: שכנגדו חשוד שלא השבועה. אחד שבועת שוא ואחד שבועת העדות ואחד שבועת הפקדון דאית בהו כפירת ממון אלא אפי' שבועת שוא דכפירת דברים בעלמא הוא כגון אם לא ראיתי נחש בקורת בית הבד וכיוצא בו נשבע התובע ונוטל. ואפי' אם הוא חשוד בשבועת בטוי. כגון שנשבע שלא אכלתי

וכל דדמי ליה. כל שבועה נשבער: **משחק בקוביא.** גזלן דרבנן הוא דאמרינן[ד] אסמכתא לא קניא אבל מדאורייתא לאו גזלן הוא: **היכי מצי.** ר' יוסי אומר יחלוקו או ר' מאיר אומר יחלוקו: **לפיני.** לשבועת הר סיני שהשביע הקב"ה את ישראל על לא תגזול והוא יפרע מן הכופר ממון לחבירו אבל ב"ד אין נזקקין לא לשבועה ולא לפרעון: **למחויב לה.** על זה שהודה במקצת וכיון שאינו יכול ליפטר שהרי חשוד הוא יכלם: **וכן היתומים כו'.** מתני' היא בפירקין: **אי נימא מן הלוה.** אם הוציאו שטר עליו לא יפרעו אלא בשבועת יורשין המפורש במשנתנו שבועה שלא פקדוני אצא כו': **לא שנו.** דבשבועה מיהת יפרעו יתמי מלוה שהוציאו שטר על יתמי לוה: **כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה.** (א) משעה שמת לוה אין לו למלוה ליפרע מן היתומים אלא בשבועה דקי"ל [גיטין לד:] אין נפרעין מן היתומים אלא בשבועה: **ואין אדם מוריש.** לבניו ממון שהוא מחויב עליו שבועה אלמא הואיל והוא מחויב שבועה שלא התקבלתי חוב זה ויתומין אין יכולין ליפטר כן אלא שלא פקדוני אצא ואין זו השבועה המוטלת על אביהם וגם יתמי לוה אין יכולין ליפטר שפרעו אביהן קאמר רב ושמואל שלא יפרעו. אלמא המחויב שבועה ואין יכולין ליפטר לא זה ולא זה סבירא לרב ושמואל חזרה שבועה לסיני ואין כאן לא שבועה ולא פרעון: **ליפלס.** דהא מודה דחטף ולא כל הימנו שלא כל חוטף לומר שלי חטפתי: **ליכא תרי סהדי.** ומיגו דאי בעי למימר לא חטפי מהימן נמי למימר דידי חטפי: **לפעריה.** משום דאי מיגו: **ליכא חד סהדא.** ואי אמר לא חטפתי הוה בעי לאשתבועי להכחיש את העד: **ליפטבע.** את השבועה שהעד מחייבו אינו יכול דהא מודה דחטף והעד מחייבו ליפטע שלא חטף וגבי הך שבועה הוא פטול כגזלן אבל כל שבועות. והא ליכא למימר ליפטבע דדיליה חטף שאין זו שבועה המוטלת עליו: **בין שניהם.** אם בעלי הדין קיימין: **מה לי הוא ומה לי אבוה.** מאחר שהוא טוען טענת ברי למה אינו יכול ליפטבע: אבוי

הלכתא מאי א"ל לא ידענא. והא דאמרי' בסמוך עבד רב נחמן עובדא יחלוקו זה היה אח"כ והא דפריך מינה לקמן אם אתא אלמא מספקא ליה והא רב נחמן כו' ידע הש"ס דכי אמר אם אתא כבר עבד עובדא: **הוה** יתיב ר' **אבא** קמיה. משמע שהיה תלמידו והא דקרי ליה לעיל ר' אמי רבותינו הכי נמי מצינו בפרק חבית (שבת דף קמו:) שקלא רב רבותינו לרב כהנא ורב אסי שהיו תלמידיו אבל קשה מפרק אלו מציאות (ב"מ דף כד:) דר' אמי אשכח פרגיות שחוטות בין טבריא לצפורי אתא לקמיה דר' אבא אמר ליה זיל שקול לנפשך אלמא לא היה רבי אבא תלמידו ולספרים דגרסי אתא לקמיה דר' אסי ניחא טפי דאע"ג דר' אמי היה יותר גדול מרבי אסי דבכל מקום מזכיר ר' אמי קודם ר' אסי ובהניזקין (גיטין דף נד:) גמרא דהמטמא והמדמע והמנסך אמרינן ההוא דאתא לקמיה דר' אמי א"ל ר' אסי רבי אתא אומר כן מכל מקום היה חבירו והיה רבי אמי בא ליטול עצה ממנו ועוד י"ל דלאחר זמן היה ר' אמי ראש והיו באים הדיינין לפניו[ב]:

כיון דאמר חטפי הוה ליה כגזלן. פירש' בחזקת הבתים (ב"ב דף לד.): **מתוך** שאינו יכול לישבע משלם. דוקא בחשוד שלא יפקיעו ממונו ממנו ותקנו להפך שבועה אבל הכא ובחמשים לא ידענא משלם וה"נ במתני' כיון שמוטל על יתומין שבועת אביהם ואין יכולין ליפטבע משלמין בני הלוה דלא שבע מחויב התובע שבועה ואין יכול ליפטבע (ג) אותה שחייב אותו משלם הנתבע תימה דמשמע הכא דרב נחמן דעבד עובדא יחלוקו כר' יוסי דלית ליה דר' אבא וקשה לר"י דבפרק השואל (ב"מ דף לז: ושם) אמרי' אמתני' דשואל את הפרה שאלה חלי יום כו' ליתא תיובתא דר' יוחנן ורב נחמן דאמרי תרוייהו מנה לי בידך והלה אומר אינו יודע פטור ומשני כגון שיש עסק שבועה ביניהן דברבא דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים וחמשים אינו יודע מתוך שאינו יכול ליפטבע משלם והיינו כר' אבא וי"ל דרב נחמן ודאי ליתא ליה דר' אבא אלא דמוקי מתני' דהשואל (שם) כר' מאיר וכמו שמפרש רבי אבא מילתיה דר' מאיר ואיהו סבר כר' יוסי והשתא נמי ניחא הא דלא מוכח בפרק קמא דכתובות (דף יב: ושם) דהא דרב יהודה דאמר מנה לי בידך והלה אומר אינו יודע חיי דשמואל היא דהא לא מני מוקמי מתני' דהשואל כגון שיש עסק שבועה ביניהן וכדרבא דהא פליג הכא אדר' אבא והשתא ניחא דשמואל מוקי מתניתין כתנא דבסמוך ומסייע ליה לדר' אבא מיהו סבר כר' שמעון בר' טרפון דדרש לקרא למילתא אחריתי ופליג אדר' אבא ע"ק לר"י דבחזקת הבתים (ב"ב דף לג: ושם) משמע דהלכה כר' אבא דקאמר סברוה רבנן קמיה דאביי למימר היינו נסכא דר' אבא תעובדא דהתם ומסיק נמי אלא אי דמי הא דר' אבא כו' ואילו לקמן (דף מח:) אמרינן האי דיינא דעבד כרב ושמואל עבד ודעבד כר' אלעזר עבד ור' אלעזר סבר כר' אבא דטולין היתומין ולא מפסידין משמע דמילתא דרב ושמואל עיקר כמו ר' אבא ועוד תימה דבכל מקום קיימא לן כרב נחמן בדיני ולקמן קאמר דעבד כרב ושמואל עבד כר' אלעזר עבד ורב נחמן דאמר יחלוקו לא מדכר כלל משמע דלית הלכתא כוותיה ורבינו תם פירש בספר הישר דהלכתא כרב נחמן דאמר יחלוקו כשניהם חשודים דקיימא לן כוותיה בדיני וכר' אבא בנסכא דאמרי' בחזקת הבתים (שם) וכן בחמשים לא ידענא דאמר רבא דהשואל (ב"מ דף לח. ושם) ורב נחמן נמי סבירא ליה כר' אבא בנסכא ובחמשים לא ידענא מתוך שאין יכול ליפטבע משלם וכ"ש נמי דהוה לן למימר כשהתובע מחויב שבועה דמפסיד אלא משום דשבועת התובע לא הוה אלא מדרבנן ואין מפסיד [ולא] משלם כשאין יכול ליפטבע אלא במחויב שבועה דאורייתא ולהכי ביתומין מן היתומין ומת לוה בחיי מלוה או בפוגם שטרו דהוא שבועה דרבנן נשבעין שבועת יורשין וטולין ולא מפסידין ולרב נחמן ור' אבא ובשניהן חשודין מפסיד התובע חלי אף על גב דלא רמיא עליה אלא שבועה דרבנן וטעמא משום דקנסינן ליה לפי שהוא חשוד ולרב ושמואל אית להו דאפילו בשבועה דרבנן מתוך שאינו יכול ליפטבע מפסיד הכל ובשניהן חשודין נמי מפסיד התובע הכל לחזרה שבועה לסיני וביתומין מן היתומין דוקא דעבד כרב ושמואל עבד ולא

[א] וכל דדמי ליה: היה אחד מהן משחק בקוביא: הא תו למה לי תנא פסולא דאוריית' וקתני פסולא דרבנן: היו שניהן חשודין: א"ל רבא לרב נחמן [ב] היכי תנן א"ל לא ידענא [ג] הלכתא מאי א"ל לא ידענא איתמר אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ר' יוסי אומר יחלוקו וכן תני רב זביד בר אושעיא ר' יוסי אומר יחלוקו איכא דאמרי תני רב זביד א"ר אושעיא ר' יוסי אומר יחלוקו [ג] אמר רב יוסף בר מניומי עבד רב נחמן עובדא יחלוקו: חזרה שבועה למקומה: להיכן חזרה א"ר אמי רבותינו שבבבל אמרו חזרה שבועה לסיני רבותינו שבארץ ישראל אמרו [ד] חזרה שבועה למחויב לה אמר רב פפא [ה] רבותינו שבבבל רב ושמואל רבותינו שבארץ ישראל ר' אבא רבותינו שבבבל רב ושמואל [ו] דתנן וכן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה [ז] והוינן בה ממאן אילימא מלוה אבוהון שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה אלא [ח] הכי קאמר [ט] וכן היתומין מן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה ורב ושמואל דאמרי תרוייהו [י] לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו רבותינו שבארץ ישראל רבי אבא [יא] דהוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דרב אמי יתיב ר' אבא קמיה אייתי חד סהדא דמחטף חטפא מיניה א"ל אין חטפי ודידי חטפי א"ר אמי היכי לידיינו דייני להאי דינא נימא ליה זיל שלים ליכא תרי סהדי נפטריה איכא חד סהדא נימא ליה זיל אישתבע כיון דאמר מיחטף חטפי הוה ליה כגזלן א"ל ר' אבא הוה מחויב שבועה ואין יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם אמר רבא כוותיה דרבי אבא מסתברא דתני רבי אמי [יא] שבועת ה' תהיה בין שניהם [יב] ולא בין היורשין היכי דמי אילימא דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך ואמר ליה חמשין אית ליה וחמשין לית ליה [יג] מה לי הוא ומה לי אבוה דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך אמר ליה חמשין ידענא וחמשין לא ידענא

[א] שבועת יי תהיה בין שניהם אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ולקח בעליו ולא ישלם: שמות כב י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ככר יכו' דמשעה שמת: (ב) תיס' ד"ה מתון וכו' אותו שחייב שבועה משלם הנתבע תימה:

רבינו חננאל

ואכל. או שאכלתי ולא אכל הרי הוא כחשוד על שבועת כפירת ממון ונשבע שכנגדו ונוטל: אם היה משחק בקוביא ומלוה ברבית כו'. אסיקנא תנא חשוד בשבועות ומלוה ברבית בשם רבנן דתמן חזרה שבועה לבעלין ממה דחשיד ולא יכיל למישתבע ליה קום שלם לי: אמר ר' אמי רבותינו שבבבל ומאן נינהו רב ושמואל אמרי חזרה שבועה לסיני. כדתרצי למתניתין. האי דתנן וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה. רב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא דמת מלוה בחיי לוה שנשבעין יורשי מלוה ונפרעין מיורשי לוה. אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואח"כ יפרע מהן. כדתנן אין נפרעין מנכסי יתומין אלא בשבועה. וכיון שנתחייב שבועה ומת. אין אדם מוריש שבועה לבניו דהו"ל כאילו חזרה שבועה לסיני אין כאן דין שבועה. וכל כי האי גוונא פקעה מלוה. רבותינו שבא"י ומאן אינון ר' אבא אמרו חזרה שבועה למחויב לה. ואינו יכול לישבע משלם. דהדוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דר' אמי והוה ר' אבא יתיב קמיה אייתי חד שהדא דחטפה מיניה א"ל אין חטפי ודידי חטפי. א"ר אמי היכי לידיינו דייני להאי דינא נימא ליה שלים ליכא שהדי דחטפה ליפטר הא איכא חד שהדא דחטפה ניחייביה שבועה כיון דבחטיפה משהיד עליה והוא אינו (מכחישו) אלא טוען אין חטפי ודידי חטפי הוה ליה כגזלן. א"ל ר' אבא הוה ליה מחויב שבועה ואינו יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם: אמר רבא כותיה דר' אבא מסתברא שכל מחויב שבועה שאינו יכול לישבע משלם. דתני ר' אמי שבועת ה' תהיה בין שניהם. ולא בין היורשין היכי דמי זו השבועה שחייב האב וכיוצא בה היורש פטור. אי נימא דא"ל מנה לאבי ביד אביך וא"ל נ' אית ליה ואנא פרענא לך וג' לית ליה מה לי הוא מה לי אבוה בטענת ברי קאתו. תרוייהו מחייבי. אלא לא בדטען מנה לאבא ביד אביך וא"ל נ' ידענא וג' לא ידענא:

לד א מיי' פ"ג מהל' טוען ונטען הלכה ב סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' לב סעיף ג: לה ב מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף ז:
לו ג מיי' פי"ז מהל' מלוה הלכה ב סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קח סעיף ט:
לז ד מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף יא:
ה מיי' פ"ד מהל' טוען ונטען הלכה ח ופ"ד מהל' גזילה הלכה יד ועיין בכ"מ טוש"ע ח"מ סי עה סעי' יג וסי' שסד ס"ג:
ו ן טוש"ע ח"מ סי' קז סעיף ב:
לח ז ח מיי' פ"ד מהל' טוען ונטען הלכה ה והלכה ז סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' עה סעיף טז:

מוסף רש"י

אילימא מלוה. שהלוה קיים והיו מוציאין עליו שטר חביבן (כתובות פח.). לא שנו. דבשבועה מיהת שקלי יתומין מן היתומין (קמן מח.). כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה. שלא התקבל לגוס, שהפרע מן היתומין אפילו בשטר כגון שבועה, ואין אדם מוריש ממון שהוא מחויב עליו שבועה לבניו, לפי שאין הבנים יכולים ליפטע שבועה זו שנתחייב אביהם (שם). נסכא. תחיכת כסף מוחק, לשון (ישעיה מ) הפסל נסך חרש (לעיל לב:). ודידי חטפי. שלי חטפתי שאתה גזלתו ממני (שם). נימא ליה זיל שלים. שאין כל החוטפין נאמנים לומר שלי גזלתי, דא"כ אין לך גזלן שמשלם ואפילו יש עדים (שם). ליכא תרי סהדי. דחטפה ואיכא למימר מיגו (שם). נפטרייה. מלהחזיר שהרי אין כאן שני עדים ומיגו דאי בעי אמר לא חטפתי, כי אמר נמי דידי חטפתי נאמן (שם). איכא חד סהדא. דחטפה מניה ואי הוה אמר לא חטפתי היה צריך ליפטע להכחיש העד (שם). נימא ליה זיל אשתבע. שבועה שהעד מחייבו (שם). הוה ליה כגזלן. והמתחייב שבועה על פי עד אחד צריך ליפטע על מה שהעד מעיד ולהכחיש את העד וזה אינו יכול ליפטע על כך, שהרי מודה הוא לנדרי העד שחטפה והוה ליה כגזלן אבל כל שבועות שאינו יכול ליפטע עליהן, אף זה בשבועה זו אינו יכול ליפטע, שהרי מודה בה (שם). הוה מחוייב שבועה. על כרחו אם בא להחזיק בה הוא עליו ליפטע שלא חטף, שאין החוטף נאמן לומר שלי חטפתי חו היא השבועה שהעד מחייבו ליפטע על מה שהעד מעיד ואינו יכול ליפטע שהרי מודה לנדריו (שם. וראה רשב"ם ב"ב לד. הובא לעיל לב:).

עין משפט נר מצוה

לא א סמג לאוין קנ: **מ** ב ג מיי' פט"ז מהל' מלוה הלכה ה סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' לא סע"א:

מא ד מיי' פכ"ב מהל' עדות הלכה ז סמג עשין קי טוש"ע מ"מ סי' לא סע"ב:

מב ה ו מיי' שם הלכה ב ג טוש"ע שם סעיף ב:

מג ז מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ג וע"ש:

תורה אור השלם

1. שִׁבְעַת יָמִים תֵּהָיֶה בֵּין שְׁנַיִם אַם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעֲלִיו וְלֹא יְשַׁלֵּם:
שמות כב י

2. לֹא תַרְצַח לֹא תִנְאָף לֹא תִגְנֹב לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר:
שמות כ יב

3. וַתְּרַגְּנוּ בְּאָהֳלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׂנְאַת יְיָ אֹתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ: דברים א כז

4. פְּנוּ וְסָעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הֹר הָאֱמֹרִי וְאֶל כָּל שְׁכֵנָיו בָּעֲרָבָה בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבַחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְּבָנוֹן עַד הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר פְּרָת: דברים א ז

הגהות הגר"א

(א) תוס' ד"ה בע"פ אבל קלת קשה דמנא ליה כו'. נ"ב ועוד קשה הרבה ועי' ר"ש (ע"ש כאן) וש"מ אבל עיקר הענין כמו שכ"ל לר' אבל דכן שהמקבע מייב שבועה בין המודע משלם הלוה כיון שאינם יכולים ליגבע חזרה לתשלומין כן ס"ל לרב בשניהם לפטור כיון דאינן יכולין ליגבע חזרה לעיי אבל אין ובמודע כו' אבל ומודע כיון שאינו יכול ליגבע מפקיד כרב ושמואל [ור' אלעזר פליג ואמר נשבעין ונוטלין ס"ל לגמרי כר' אבל] והנו דלא לוסיף ולכן פסק הרי"ף נמתני' כר' אבל וכמ"ש התוס' לעיל דבדרבנן לא אתרמינן כיון שאינו יכול ליגבע משלם. ומ"ש בגמ' רב ושמואל דתנן כו'. אין עיקר הראי' משם אבל שמיע ליה לר' אמי בפירוש שכן אמרו חזרה לעיי ואמר שב"ל דתנן כו' ועיין ר"ן. וכ נתנן ס"ל יתלוקו משום קנס שהוא חשוב כמש"ל התוס' וזהו סברת ר"ת ומש"ל ולרב ושמואל אית להו דאפי' בשבועה דרבנן מתוך כו' לא משום דר"א אבל משום אחזרה לעיי וכן בנתנן:

מוסף רש"י

שהשבועה חלה על שניהם. שאינן נשבעין בה. שלא דקדק למסור ממונו ביד נאמן ובאו לידי חלול השם (לעיל לט:).

מסורת הש"ס

ה) לעיל לט:. ב) בבא מציעא ו:. ג) כ"ב לא:. ד) נ"מ ג"כן. ה) שיך למתני' דרש פרקין דף מה.. ו) ל"ל ליה. יעב"ץ. ז) [ל"ל ובמהדרין כז.].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וגיעיתם את המקום (שהסכין שביתתו ביעיכם) תפ"מ וכ"כ ס"א שהשכין את אהלו ביעיכם: **(ב)** ד"ה שניהם וכו' דאמר ליה חבריני לא מהימנו לי פועלים בשבועה: **(ג)** תוס' ד"ה (בע"פ) תמוך וכו' שאינן יכולין ליגבע שפרע אביהם כדפי' בקונטרס כו':

גליון הש"ם

גמ' קרב לגבי דהיגא. עיין בכורות דף נה ע"ב תוס' ד"ה הוא:

רבינו חננאל

אי אמרת אביו כי האי גוונא מיחייב שבועה וכל המחייב שבועה ואינו יכול לישבע משלם. האי נמי כיון דאמר לא ידענא מספקא ליה. ושבועה בספק ליכא הלכך משלם. איצטריך קרא למיפטר בכי האי גוונא היורש אלא אי אמרת כי האי גוונא פטור איצטריך קרא למיפטר גבי יורשין: ורב ושמואל דאמרי מחייב שבועה שאינו יכול לישבע פטור **(ד)** שאין אדם מוריש שבועה לבניו. האי שבועה דף ה' תהיה בין שניהם מאי דרשי ביה. ואמרינן דרשי ביה (כר' דתניא) [לכדתניא] שמעון בן טרפון אומר שבועה ה' תהיה בין שניהם מלמד שהשבועה חלה על שניהם כלומר אי אפשר שאין אחד מהן על שקר או התובע תובע מה שאין לו עליו ומשביעו בחנם לפיכך השבועה חלה על המשביע בחנם. או הנשבע כופר ונשבע על שקר. ועוד [אמר] שמעון בן טרפון תשלום הברייתא אזהרה לעוקב אחר המנאף. פירוש מכין לו מקום ונשים לנאוף ותרגנו באהליכם שמעון בן טרפון אומר חרתם וגיניתם באהלו של מקום והאי דכתיב באהליכם בכינוי הוא. עד הנהר הגדול נהר פרת. שמעון בן טרפון אומר קרב לגבי דאהינא ואידהן. פירוש כיון שנעשה פרת (גדול) [גבול] ארץ ישראל נקרא הנהר הגדול: והאי דאמר בפרק השואל את הפרה ובזולתי זה המקום בתלמוד היכי דמי עסק שבועה כדרבא דאמר מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא נ' והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע משלם. עיקר דברי רבא בזה המקום הן והוא שאמר רבא כוותיה

אי אמרת בשלמא אביו כי האי גוונא מיחייב איצטריך קרא למיפטר גבי יורשין אלא אי אמרת אביו כי האי גוונא נמי פטור קרא גבי יורשין למה לי ורב ושמואל האי שבועת ה' מאי קא דרשי ביה מיבעי ליה [ה]לכדתניא שמעון בן טרפון אומר [1]שבועת ה' תהיה בין שניהם מלמד שהשבועה חלה על שניהם שמעון בן טרפון אומר [א]אזהרה לעוקב אחר נואף מנין ת"ל לא תנאף [2]לא תנאף [3]ותרגנו באהליכם שמעון בן טרפון אומר תרתם וגיניתם באהלו של מקום [4]עד הנהר הגדול נהר פרת שמעון בן טרפון אומר [ו]קרב לגבי דהיגא ואידהן דבי רבי ישמעאל תנא עבד מלך כמלך: והחנוני על פינקסו כו': תניא אמר רבי טורח שבועה זו למה א"ל ר' חייא (בר אבא) תנינא [ז]שניהם נשבעין ונוטלין מבעל הבית קיבלה מיניה או לא קיבלה מיניה ת"ש דתניא רבי אומר פועלין נשבעין לחנוני ואם איתא לבעל הבית מיבעי ליה אמר רבא [2]פועלים נשבעין לבעל הבית במעמד חנוני כי היכי דליכספו מיניה [3]איתמר שתי כיתי עדים המכחישות זו את זו אמר רב הונא [ד]זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה רב חסדא אמר בהדי סהדי שקרי למה לי שני מלוין ושני לווין ושני שטרות היינו פלוגתייהו מלוה ולוה ושני שטרות [ה]יד בעל השטר על התחתונה שני מלוין ולוה אחד ושני שטרות [ו]היינו מתניתין ב' לווין ומלוה אחד ושני שטרות מאי [ז]תיקו מתיב רב הונא בר יהודה אחד

אביו כי האי גוונא מיחייב. שבועה ומתוך שאינו יכול לישבע דהא אינו יודע קאמר ליסלם היינו דאיצטריך קרא למעוטיה למיפטר היורש בטוען טענה זו: **לעוקב אחר המנאף.** נעשה לו אפוטרופוס להרגיל לו נשים לניאוף: **פרסם.** את האמרן: **וגיניתם.** את המקום שהשכין את (ה) שכינתו ביניכם: **קרב לגבי דהיגא ואידהן.** אם נגעת במשוח בשמן תהא ד) גם משוח בנגיעתו. כלומר פרת הוא קטן משלם נהרות שהוא מנוי אצלם לבפוף והנהר הרביעי הוא פרת (בראשית ב) וכאן הוא קורא אותו נהר גדול בשביל שהוא מזכר כאן על שם ת"י שהיא משובה מזכר גם הוא בחשיבות. דהיגא לשון שמן ומשיחה (ישעיה לד) הודשנה מחלב מתרגמינן אתדהיגא: **ה) מתני' לא שאמר לו כסוב על פינקסי כו'.** אלא בזמן שיש רגלים לדבר שבעל הבית מודה שאמר לו תן כו': **שניהם נשבעין ונוטלין.** מבעל הבית דאמר ליה (ב) פועלים לא מהימנו לי בשבועה את האמנתיהו דלא אמרת לי בשהדי הב להו וכן פועלין אמרי ליה לא מהימנן לן חנוני בשבועה: **גמ' טורח שבועה זו למה.** ששניהן בתין לבית דין שתלא שבועת שוא מביניהם ולא פירש (לי) רבי מאי סברא ליה לי נוטלין בלא שבועה כבן נגש לו יפסיד חנוני בשבועת פועלים: **תניא שניהם נשבעין ונוטלין.** כבר שנית לנו ופסמת במשנה שניהן נשבעין ונוטלין: **קיבלה מיניה.** רבי מר' מייא והלר ביה לו לא: **ת"ש.** כי פרש רבי מאי סברא ליה בגווה קאמר פועלים נשבעים לחנוני שלא קבלו ממנו כלום אלמא לא קיבלה וסברא ליה חנוני יפסיד שהיה לו לתת להם בעדים: **ואם איתא.** דקיבלה נשבעין לבעל הבית מיבעי ליה דמה להן אלא חנוני לשבועה הואיל וחוזר וגובה מבעל הבית: **אמר רבא.** לעולם קיבלה מיניה והכי קאמר פועלין נשבעין לבעל הבית במעמד חנוני כלומר לפני חנוני כדמפרש ואזיל: **המכחישות זו את זו.** שניהם אומרים הרג ושניהם אומרים לא הרג: **זו באה בפני עצמה ומעידה.** בעדות אמרת וכן זו ואע"פ שהאמת פסולה אין לך לפסול לא זו ולא זו הואיל ואינך יודע איזה מהן פסולה. אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אין נאמנין בעדות אחת דמה נפשך אחד מהן פסול והיינו דנקט ביה האי לישנא באה בפני עצמה ומעידה: **בהדי סהדי שקרי למה לי.** הואיל והאמת פסולה אין אחת מהן נאמנת לשום עדות: ה"ג **שני מלוין ושני לווין וכשני שטרות היינו פלוגתייהו** ול"ג דכ"ע: **כ' מלוין וכ' לווין וכ' שטרות.** ול' מנ' כיתות הללו תמומה על זה והכ' תמומה על זה הלרב הונא שניהן השטרות כשירין ולרב חסדא שניהן פסולין: **מלוה ולוה ושני שטרות.** שיש לו לאדם אחד שני שטרות על שתי הלוואות על חבירו ול' מהן תמומה על זה ול' על זה יד בעל השטר על התחתונה בין לרב הונא בין לרב חסדא אין חולקין בזו שהרי זה בא עליו מכח שתי כיתות אחת כשירה ואחת פסולה אין אתה יכול לפסול את שניהן ולא להכשיר את שניהן הלכך שער קטן שבהם גובה הימנו והגדול יפסיד לפי שאומר לו זו היא הפסולה דמספיקא לא מפקינן ממונא מינה אבל ממה נפשך הקטן גובה דיש בכלל מאתים מנה: **שני מלוים ולוה אחד.** היינו מתני'. שני מלוין הוליאו אים שטרו על לוה אחד ואחת משתי כיתות הללו אחת תמומה בזה ואחת בזה לא קמבעיא לן מאי קאמר רב הונא בה דהיינו מתניתין דקתני נשבעין ונוטלין מבעל הבית ואע"פ שאנו יודעין שאחד מהן שקר אין אנו יכולין להפסיד את אחד מהן ונזקקין להן ב"ד להגבותן. והכי נמי לרב הונא דאית ליה גבי שני מלוין ושני לווין זו באה ומעידה וזו באה ומעידה הוא הדין לשני מלוין ולוה אחד ואע"פ שממה נפשך הלוה העני הזה לוקה באחד מן השטרות הללו על ידי עדות פסולה אין אתה יכול להפסיד את אחד מן המלוין שאינך יודע איזה הפסולה: **שני לווין ומלוה אחד.** הוליא מלוה זה שני שטרות זו תמומה בזה וזו תמומה בזה: **מאי.** אמר רב הונא בזה מי אמרינן כיון דאחד גברא הוא דמייתי להו לנקמן לא מזדקקינן ליה דמה נפשך בשטר פסול בא לפניו זה דוחה אצל זה וזה אצל זה ויפסיד אי דלמא כיון דעל שני לווין הוא מוליא זו באה ומעידה וזו באה ומעידה. לרב חסדא לא מיבעיא ליה דהא אפי' בשני מלוין ושני לווין ושני שטרות פסול וכל שכן בשני לווין ומלוה אחד:

אחד

דר' אבא מסתברא דתני ר' אמי וכו' עד איצטריך קרא למיפטר יורש: וחנוני על פנקסו כיצד כגון שאמר בעל הבית לחנוני תן לבני או לפועלים שלי כך וכך הוא אומר נתתי והן אומרים לא לקחנו. ישבע החנוני ויטול. אבל אם טוען כי לך נתתי או לשלוחך. וכן כתוב בפנקסי ובעה"ב אינו מודה בזה הרי הם כשאר כל הטענות: ירושלמי לא במקוף אמרו שיכול לומר לו כתבתה בזו היד מחוק בזה היד ב) ר' אומר אומר אני

ה) נראה לל"ל ואין אדם מוריש וכו' ואולי לכוון לסברת התוס' בסד"ה מתוך ידו"ק. ב) עי' בנו"ב מהד"ת מ' חו"מ סי' עו מ"ש בפירוש דברי הירושלמי אלו ע"ש

אחד אומר גבוה שמי מרדעות. גבי עדות החדש תניא שהיו בודקין אותם כמה היתה גבוה מן הקרקע למראה עיניו באומד בשפולו של רקיע: **מרדעת.** מלמד הבקר: **מאי נאו.** מלטרפין לעדות ממון כל אחד מהן כשר להעיד עם עד אחר בעדות ממון ואע"פ שידענו שאחד פסול וקשיא לרב חסדא: **אמר רבא.** הכי קאמר אחד מאלו מצטרף עם עד אחר אם יאמר כמותו בעדות זה והיינו עדות אחרת שנעשית כת זו המצטרפת עדות אחרת לעצמה בחדש זה דאיגלאי מילתא דקושטא אסהיד שהרי זה מסייעו והוי ליה תרי וחד: **אימתי בזמן שהפירות כו'.** אימתי צריך בעל הבית לישבע בזמן שהפירות צבורין כו': **דפירי עבדי דמרקבו.** וממהר חנוני להשליכם לתוך כליו של לוקח קודם קבלת הדינר שלא יחזור: **לא שנו.** דנשבועה מיהא שקלי יתומין מן היתומין אלא שמת מלוה כו': **נחייב מלוה שבועה.** שלא התקבל כלום שהנפרע מן היתומין אפי' בשטר צריך שבועה ואין אדם מוריש ממון שהוא מחויב עליו שבועה לבניו לפי שאין הבנים יכולים לישבע שבועה זו שנתחייב אביהם: **מה עיבה.** להפקיע ממונם (ג) אם אין יכולין לישבע אותה שבועה ממש ישבעו שבועת יורשין כגון שבועה שלא פקדנו אצל ונוטלין: **עמד בדין.** שהוציא שטר זה על ימי לוה ואמרו לו ב"ד השבע וטול: **אם איתא לדרב ושמואל.** דאין אדם מוריש שבועה לבניו איתיה בין עמד בדין בין שלא עמד בדין: **יחלוקו.** גבי שניהם חסודין דדמיא להא שאין אחד מהן יכול לישבע אלמא ליתא להא דרב ושמואל: אלימא דר"מ אוקימנה לעיל [מז.] דאמר חזרה שבועה למקומה ורב נחמן עבד כר' יוסי: **מפה.** אלמנה שלא גבתה כתובתה: **יורשיה מוכירין.** ותובעין וגובין כתובתה: **עד עשריס וחמש שניס.** משמע בעלה ואם עברו כ"ה שניס ולא תבעוה הפקידוה דהכי תנן בכתובות בהנושא (דף קד.) כל זמן שהיא בבית אביה שלא נטלה מזונות מן היתומין גובה כתובתה עד כ"ה שניס ואם לא תבעה מחלתה. קתני מיהת יורשין גובין כתובתה ועל כרחך בשבועת יורשין יגבוה מן היתומין אע"ג דמית לוה בחיי מלוה שהוא מת בחייה ונתחייבה שבועה ליורשין אלמא הוציאה שבועה ליורשיה: **ת"ש אכל יורשיו משביעין אותה ואם יורשיה וכו'.** ריש דמתניתין בהכותב בכתובות (דף פו:) כתב לה נדר ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך הוא אינו יכול להשביעה לא אותה ולא יורשיה אבל יורשיו אם מת הוא ובאה לתובעם כתובתה משביעין אותה ואת יורשיה אם מתה והן באין לגבות כתובתה. ומדקתני יורשיו משביעין אותה אלמא בלא נשבעה עסקינן וקתני דנשבעין יורשיה ונוטלין וש"מ אדם מוריש שבועה: **אוסה באלמנה.** (ג) דקתני יורשיו משביעין אותה מתוקמא אפי' באלמנה אבל ואת יורשיה דקתני מוקי לה רב ושמואל בגרושה אם גירשה זה נתחייב לה כתובתה בלא שבועה שהרי פטורה היא מן הנדר ומן השבועה ומתה בחייו ואחר כך מת הוא דהוה ליה מת מלוה בחיי לוה שכשמתה היא יש לה ממון גמור עליו בלא שבועה לפיכך הוריאתו לגביה ויורשיה הבאין ליפרע מיורשיו צריכין לישבע כדתנן (לעיל דף מה.) היתומין מן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה:

ג) **אחד אומר גבוה ב' מרדעות ואחד אומר שלש עדותן קיימת אחד אומר ג' ואחד אומר ה' עדותן בטלה ומצטרפין לעדות אחרת מאי לאו לעדות ממון** ד**אמר רבא** ה**הוא ואחר מצטרפין לעדות אחרת של ר"ח דהוי להו תרי וחד ואין דבריו של אחד במקום שנים: אמר לחנוני תן לי בדינר פירות כו': תניא א"ר יהודה אימתי** ו**בזמן שהפירות צבורין ומונחין ושניהן עוררין עליהן אבל הפשילן בקופתו לאחוריו המע"ה: אמר לשולחני תן לי כו': וצריכא** (ז) **אי אשמעינן הא קמייתא בהך קא אמרי רבנן משום דפירי עבידי דמרקבי וכיון דמרקבי לא משהו ליה אבל מעות דלא מרקבי אימא מודו ליה לרבי יהודה ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יהודה אבל בהך אימא מודה להו לרבנן צריכא: כשם שאמרו הפוגמת כתובתה [וכו'] וכן היתומים לא יפרעו:** ח**ממאן אילימא מלוה אבוהון שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה** ט**הכי קאמר וכן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה רב ושמואל דאמרי תרוייהו** י**לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה** יא**ואין אדם מוריש שבועה לבניו שלחוה קמיה דר' אלעזר שבועה זו מה טיבה שלח להו יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין בימי רבי אמי** יב**אמר כולי האי שלחי לה ואזלי אי אשכחינן בה טעמא מי לא שלחינן להו אלא אמר רבי אמי** יג**הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא עמד בדין ומת כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו לא עמד בדין ומת יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין מתקיף לה רב נחמן אטו בי דינא קא מחייבי ליה שבועה מעידנא דשכיב לוה איחייב ליה מלוה לבני לוה שבועה אלא אמר רב נחמן אי איתא לדרב ודשמואל איתא אי איתא ליתא אלמא מספקא ליה** יד**והאמר רב יוסף בר מניומי עבד רב נחמן עובדא יחלוקו לדבריו** טו**דרבי מאיר קאמר וליה לא סבירא ליה מתיב רב אושעיא** טז**מתה יורשיה מזכירין את כתובתה עד עשרים וחמש שנים הכא במאי עסקינן** יז**שנשבעה ומתה תא שמע** יח**נשא ראשונה ומתה נשא שניה ומת הוא שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה ה"נ** יט**שנשבעה ומתה ת"ש** כ**אבל יורשיו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאין ברשותה אמר רב שמעי'** כא**לצדדין קתני אותה באלמנה ויורשיה בגרושה מתיב רב נתן בר הושעיא** כב**יפה כח הבן מכח האב שהבן**

ד) **נשבע** בעל הבית. תימה דשבועה היסת לא ניתקנה אלא בימי רב נחמן כדמוכח לעיל (דף מו.) [בד"ה בדרבנן וכו'] ואמאי נשבע ויש לומר דמיירי כגון שלא נתן לו עתה כלום ואומר כבר נתתיו לך קודם שנתת לי הפירות מקודם ועוד מפרש ר"ת דמיירי בריש שלא שמדד החנוני פירות לכליו של בעל הבית ועודם ברשות חנוני ונקיפא נתן בעה"ב דינר בחנות ועדיין לא נטלו חנוני והוי מידום שנוטלין בשבועה וכולה מתני' מיירי בנשבעין ונוטלין עד ואלו נשבעין אלא בטענה וטעמא דנשבעין ונוטלין הואיל וילאו קלא מחזקת שכנגדם וטעמא דר' יהודה דאין חנוני מודד פירות אלא אם כן קבל הדינר ולוקח בעה"ב בלא שבועה וכן נתתי לו דינר בקיפא אמר רבי יהודה שצריך ליתן לו הפירות דדרכו ליקח דינר ולמדוד פירות דמיירי בחנוני שאין מקיף ולפי זה ה"פ בברייתא דבגמ' אמר ר' יהודה אימתי נחלקו חכמים עלי בזמן שהפירות צבורין ומונחין כו' אבל בזמן שהפשילן לאחוריו מודו לי דהמע"ה וקשה דהאי אימתי לא הוי כשאר אימתי דעלמא דמפרש מילתא דמ"ק בין בא לחלוק בין בא לפרס אבל לפי' הקונטרס הוי כשאר אימתי ולא תקשי הא דאמרי' עירובין (ד' פא:) בכל מקום שאמר רבי יהודה אימתי אינו אלא לפרס דברי חכמים והכא בא לחלוק דבכל הספרים גרסינן בפרק חלון (שם) שאמר ר' יהודה במשנה אבל אימתי דברייתא הוי שפיר לחלוק: ט**רבי** יהודה אומר כל שהפירות בידו כו'. הא דלא קאמר ר' יהודה הכא אין דרך חנוני לתת פירות עד שיטול דינר כדאמר גבי שולחני משום דדרך חנוני להקיף אלא הכא איירינן באותו שאין דרכו להקיף ולקמן נמי לא שייך למימר כל שהאיסר בידו ידו על העליונה לפי שפעמים בעל הבית נותן איסר בפרוטות והתם לא שייך למימר כל שהאיסר כו' לכך תנא ליטנא דליכא למיטעי: שאמר

מד א ב מיי' פ"ב מהל' קיקוים הלכה ה': מה ג מיי' פ"ב מהל' מכירה הל' ז סמג עשין רכב טוש"ע מ"מ סי' ריז לא סעיף ט: מו ד מיי' פי"ז מהל' מלוה הל' ב סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' קח סי"ט: מז ה מיי' שם פט"ו שם סעיף יא: מח ו מיי' שם הל' ג סמג שם טור ש"ע שם ופטור ש"ע אה"ע סי' לו סעיף ח: מט ז מיי' פי"ח מהל' מלוה הל' ו ופט"ז הל"ב) סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לו סעיף ח ופי' קח סעיף ח: נ ח ט מיי' שם פי"ט הל' ז סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קיז סעיף ח וכרי"ף כתובות פ"ו דף קטו:): נא י כ מיי' שם פט"ז הל' כ סמג שם טור ש"ע אה"ע סי' לח סעיף ג ופט' קה סעי' ב):

מוסף רש"י

ומצטרפין לעדות אחרת. אחד מהן מצטרף עם עד אחר שיאמר כמותו (ד"ה כד.). **אילימא מלוה.** שהלוה קיים והיו מוציאין עליו שטר אחיהן (כתובות פח:) אם הוציאו שטר עליו לא יפרעו אלא בשבועת יורשין המפורש במשנתנו שבועה שלא פקדנו אצל כו' (לעיל מו.). **עד עשרים וחמש שנים.** כלומר צריכה למחות על כתובתה כמנן כ"ה שניס (כתובות קד.). **נשא ראשונה ומתה.** בחייו. **נשא שניה ומת הוא.** ויורשי הראשונה באין ומוציאין כתובת שניו (שם נב:) בנין דיכרין דיהוין ליכי מינאי כו', אי ריגיס לחלוק יהוסת אביהם (שם). **שניה ויורשיה קודמין.** שהיא בעלת חוב, אבל ראשונים באין לירש את אביהן, דהא אינון יתמון תנן, לפיכך פורעין את החוב תחילה והשאר יורשה (שם צ:). **יורשיו משביעין אותה.** אם נתאלמנה והיא או יורשיה נפרעין מן היתומין לריגיס שבועה, שהרי לא פטרן אלא ממנו אם תגבה כתובתה בחייו (כתובות פו:) ויורשיה נשבעים שבועת יורשין המפורשת במסכת שבועות (מה.) שבועה שלא פקדתנו בשעת מיתה ולא אמרה לנו קודם לכן ולא מלאתי בין שטרותיה שפטר כתובתה פרוע (כתובות שם). **ואת הבאין ברשותה.** אם מכרה כתובתה לאחרים ונתברגה ומתה והלקוחות תובעין אותו, נשבעין אף הן שבועת היורשין (שם).

רבינו חננאל (המשך)

בפירות ו) ומבקש לשמטם מבעה"ב על זה שנינו שבע בעה"ב בענין שנים אותזין בטלית שכל אחד מהן נשבע על מה שבידו ומחזיק וא"ר יהודה כל מי שהפירות בידו ידו על העליונה. כלומר לעולם הפירות בחזקת החנוני (שלו) שמסתרך בהן. אבל הפשילן בעה"ב בקופתו לאחריו אומר לחנוני המוציא מחברו עליו הראיה. וכ"ש אם הפשילן החנוני בקופתו: אמר לשולחני תן לי בדינר מעות ונתן לו כו'. כענין של חנוני. וצריכא דאי אשמעינן קמייתא דקתני לך הפירות והולכתם לתון ביתך בהא קא אמרי רבנן ישבע החנוני. דעבידי אינשי דיהבי פירות והדר שקלי מעות משום דמירקבו ובעו לדבוניהו. אבל מעות דלא מרקבי אימא מודו ליה לר' יהודה דשולחני לא יהיב מעות עד דשקיל דינר ולעולם בעה"ב נאמן קמ"ל דאפילו בהא אמרי רבנן ישבע השולחני. ואי אשמועינן הא בתרייתא הוה אמינא בהא א"ר יהודה לעולם ישבע בעה"ב אבל בקמייתא אימא מודה להו לרבנן: **מתני'** כשם שאמרו הפוגמת כתובתה לא תיפרע אלא בשבועה כו'. ירושלמי א"ר זירא כולן כעין שבועת התורה ירדו להן וכתובה לא הוחזקה בידה לגבות אלא כמי שגבה מיכן ואילך והוא כתובעה של מאתים זוז פרוע ואומ' אינה אלא מנה. אינה נפרעת בלא שבועה: וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה. רב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה מעידנא דשכיב לוה ואין אדם מוריש שבועה לבניו וכן הלכתא: שלחוה לקמיה דר' אלעזר אמר שבועה זו מה טיבה אלא יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין כו'. מתיב רב הושעיה מתה יורשיה מזכירין כתובתה עד כ"ה שנה. הנה מת לוה בחיי מלוה הוא. כי מת הבעל בחיי אשתו ונתאלמנה וישבה לה בביתו ג) ואם מתה בתוך כ"ה שנה לאלמנותיה יורשיה מזכירין כתובתה. כלומר נפרעין כתובתה אבל אם היתה בחיים אחרי מות אישה יותר מכ"ה שנה אין לה שיש בכלל כ"ה שנה שתעשה טובת הנאה כדי כתובתה כאשר מפורש בכתובות פרק [הנושא] קשיא לרב ושמואל ופרקינן מתניתין דקתני יורשיה מזכירין כתובתה כשנשבעה ומתה וכן פרקינן בשנית יורשיה קודמין ליורשי הראשונה בשנשבעה ומתה. ת"ש אבל יורשיו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאין ברשותה. והא הכא כשנשבעה

ו) ונראה דה"ק בפיפא מיירי שהבעה"ב מסתרך בדינר וכ"כ הסמ"ג בעפין פ"ב בשם רבינו דמיירי בשאינם מדוקים בדינר ונראה דאין בה"ל מדוקים ממש רק דהבעה"ב מסרב פריכי בדינר ונפתלק בזה תמיהת הש"ך עליו בס"ם לא ודו"ק.

ג) כל פי' של רבינו בזה הוא אליבא דר"מ בתמתי' דכתובות שם וע"ש ופע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולריכא דאי: (ב) רש"י ד"ה מה טיבה להפקיע ממונם הס"ד ואח"כ מ"ה יורשין נשבעין אם אין יכולים: (ג) ד"ה אותה בגלמנה הא דקתני:

גליון הש"ם

גמ' **אמר רבא הוא ואחר מצטרפין לעדות אחרת.** קשה לי רבא לשיטתיה דס"ל בסהדותין דף כז דדע לשמיס כשר להעיד אפילו רע לעדות אח"כ לעדות ממון מצטרפין דהא בעדותן על הלבנה היה רק רע לשמיס ועיין: **שם הואיל ואתא** לידן. שבת דף פא ע"ב וש"ר:

רבינו חננאל

שיהו נשבעין הפועלין בפני החנוני מפני [הכרשה] הדאמר בשלא העמידן אצלו אבל אם העמיד את הפועלין אצל החנוני אין בעה"ב חייב לפועלין כלום: תניא א"ר טורח שבועה זו למה א"ר חייא תניא שניהן נשבעין ונוטלין מבעה"ב. ואסקה רבא פועלין נשבעין לבעה"ב במעמד חנוני. דלמא מיכספי מיניה: ירושלמי בפרק האיש מקדש בחתילתו א"ר בא אתא עובדא קמיה רב ועשה שליח עד חד בר נש אפקיד גרבוי גבי קרפיפא דחבריה וכפר ביה א"ר פינחס אתא עובדא קומיה דר' ירמיה ועשה שליח עד וחייבו על ידי הכתף. אית מתניתא אמר (שלא) [שלוחו של] אדם כמותו: איתמר שתי כיתי עדים המכחישות זו את זו אמר רב הונא זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה. ורב חסדא אמר בהדי שהדי שקרי למה לי פירוש רב הונא פסלם באותה העדות שהוכחשו בה ומכשירים בעדות אחרת כל כת בפני עצמה. ועד מכת זו ועד מכת זו בעדות אחרת פסולה. ורב חסדא פסלם בכל עדות שבעולם בין כל כת בפני עצמה ובין אחד מזו הכת ודייקי מדקתני רב הונא זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה ולא קתני פסולין לעדות זו שהוכחשו וכשרים לעדות אחרת. ש"מ כת כת בפני עצמה כשירה. אבל עד אחד מזו הכת ועד אחד מזו הכת פסולין ואפי' לרב הונא הלכך שני מלרין וב' לרין וב' שטרות. ובכל שטר כת בפני עצמה היינו פלוגתייהו. רב הונא מכשר ב' שטרות כדאמרן ורב חסדא פוסל ב' שטרות דסבר מכל מקום כת אחת מהן פסולה. וכל שטר שפק פסול הוא ומספקא לא כפקינן ממונא. מלוה ולוה ושני שטרות יד בעל השטר על התחתונה פירוש ראובן הוציא על שמעון ב' שטרות באחד ק' ובאחד ר' ואלו שני כתות המכחישות כת האחת תחתונה האחד והכת האחרת תחתונה בשטר השני אומר ראובן מכל פנים כת אחת מהן פסולה ברר אתה איזו כת מהן פסולה. יכיון שאינו יכול לברר אומר לו עדים התחתונים בשטר של ר' הן הפסולין. הלכך גובה שטר של ק' ובשטר של ר' נשבע הלוה ומיפטר: שני מלרין ולוה אחד ושני שטרות היינו מתניתין דתנן שניהן נשבעין ונוטלין מבעה"ב הלכך שני מלרין נשבעין וגובין מן הלוה אע"פ שודאי א' מהן [פסולה] כמו הפועל והחנוני ששניהן נשבעין ונוטלין מבעה"ב: שני לרין ומלוה אחד וכל אחד אומר השטר שעלי הוא הפסול והמלוה אינו יכול לברר אליבא דרב הונא דינא מאי ועלתה בתיקו וקי"ל כל תיקו דממונא לקולא ונשבעין שניהן ומיפטרי וי"א תיקו כי האי גוונא חולקין ומותבינן על רב חסדא אחד אומר גבוה שתי מרדעות היתה הלבנה ואחד אומר שלש עדותן קיימת. אחד אומר שלש ואחד אומר חמש עדותן בטילה ומצטרפין לעדות אחרת מאי לאו אע"ג דכל חד מכחיש לחבריה פסולין לאותה עדות ומצטרפין לעדות אחרת דממון וקשיא לרב חסדא. ופריק רבא לא הוא [ואחד כו'] כלומר אחד מאלו העדים מצורף עם אחר בעדות זו דראש חודש דהוו להו תרי וחד ואין דבריו של אחד במקום שנים. וק"ל כרב הונא דדייקא מתני' כוותיה ועוד רב חסדא תלמיד הוא לגבי רב הונא דגרסינן בפרק הדר עם הנכרי בחצר (דף 50) אמר רב יוסף ביעתא בכותחא בעאי מיניה דרב חסדא בשני דרב הונא ולא אורי לי: **מתני'** אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו אמר לו תן את הדינר כו'. משנתינו בשמדד החנוני הפירות לבעה"ב וא"ל תן לי את הדינר וא"ל נתתי לך ונתתו באנפלי שלך. וחזר החנוני ומסתרך